

بررسی تأثیر صادرات پسته بر امنیت اقتصادی و اجتماعی

استان کرمان

سید عبدالمجید جلائی^۱ و مریم ضیاءآبادی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱۰/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۱/۳۰

چکیده

توجه به اهمیت صادرات محصولات کشاورزی برای رهایی از اقتصاد تک محصولی و نفتی از یک سو و ایجاد زمینه‌های اشتغال به منظور اهداف اقتصادی، جلوگیری از بحران‌های اجتماعی و معضلات بیکاری و افزایش نظم و امنیت اجتماعی از سوی دیگر، ضرورت شناخت تأثیر نوسانات نرخ ارز و تأثیر آن بر صادرات که نهایتاً بر اشتغال و نظم عمومی موثر است را بیش از پیش حائز اهمیت ساخته است. امنیت مقوله‌ای است که در دوره‌های مختلف تاریخی و در همه جوامع بشری مورد توجه بوده و برقراری نظم و امنیت از مهمترین وظایف همه دولت‌هاست و یکی از مهمترین عوامل موثر بر کاهش جرم و بی‌نظمی، اشتغال افراد جامعه به منظور ایجاد محیط امن اقتصادی و اجتماعی است. بنابراین هدف این مطالعه بررسی تأثیر صادرات پسته استان کرمان (در زمان نوسان نرخ ارز) بر نظم و امنیت استان می‌باشد. تحقیق حاضر از نوع کتابخانه‌ای-توصیفی است و جهت انجام آن از آمار و اطلاعات سالنامه‌های آماری کشور و استان کرمان و انجمن پسته ایران استفاده گردیده است. نتایج نشان می‌دهد که نوسانات نرخ ارز زمینه سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی و تجارت (از طریق افزایش هزینه‌های تولید) را نامطمئن کرده و بر تولید و اشتغال اثر منفی داشته و بنابراین افزایش ناامنی‌های اجتماعی را در پی خواهد داشت.

واژگان کلیدی: صادرات پسته، امنیت اجتماعی، امنیت اقتصادی، اشتغال، استان کرمان.

۱- دانشیار دانشکده اقتصاد دانشگاه شهید باهنر کرمان ۰۹۱۳۱۴۲۰۰۲۶ - jalae@uk.ac.ir

۲- دانشجوی دکتری اقتصاد منابع طبیعی دانشگاه شهید باهنر کرمان (نویسنده مسئول)

امنیت از نظر موضوعی در حوزه‌های مختلف نظامی، اقتصادی، محیطی، سیاسی و فرهنگی مطرح می‌شود و از نظر سطح تحلیل، به امنیت محلی، ملی، منطقه‌ای (بین‌المللی) و جهانی قابل تقسیم است (ماندل، ۱۳۸۱: ۲۳-۴۵). نکته با اهمیت این است که امنیت کامل وجود ندارد. هر جامعه‌ای تلاش می‌کند تا از طریق ایجاد ساز و کار مناسب وضعیت امن‌تری را بیافریند. بنابراین با توجه به هدف از طرح‌های تأمین امنیت در هر جامعه، امنیت را باید مقوله‌ای اجتماعی تعریف کرد که احساس خوشبختی، آرامش و رضایت از زندگی رابطه نزدیک دارد. از طرفی با توسعه و رشد اقتصادی نیز ارتباط مستقیم دارد اگر چنین کارکردهایی را برای نظم و امنیت مفروض بدانیم، باید امنیت را فرصت زندگی بهتر تعریف کنیم. (خورشیدوند، ۱۳۸۸: ۲۲). همه بخش‌های موجود در یک کشور در تأمین امنیت اجتماعی نقش داشته و موثرند، از جمله بخش کشاورزی، صنعت و خدمات. تجارت جهانی روز به روز از سرعت و حجم بیشتری برخوردار می‌شود و کشورهای مختلف می‌کوشند تا خود را با آن هماهنگ کرده و سهم خود را در تجارت جهانی افزایش دهند. در حال حاضر، بسیاری از کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، به شدت متکی به درآمد حاصل از صادرات مواد اولیه نظیر نفت خام هستند. پس در ایران، برای برون رفت از اقتصاد تک محصولی وابسته به درآمدهای حاصل از صدور نفت خام، با عنایت به وجود توانایی‌های مناسب تولید کالاهای غیر نفتی به ویژه در بخش کشاورزی، زمینه‌ی افزایش درآمدهای ارزی از طریق گسترش صادرات در این بخش وجود دارد (محمودزاده و زیبایی، ۱۳۸۳: ۳۱). جهش صادرات غیر نفتی در برنامه‌های پنج ساله‌ی توسعه‌ی اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی جزء اهداف اصلی است که تنها با بهره‌گیری از تمامی مزیت‌های نسبی و قابل خلق در بخش‌های مختلف اقتصادی، تلاش و برنامه‌ریزی برای حفظ بازارهای صادراتی و نفوذ در بازارهای هدف، قابل دستیابی خواهد بود (تاجیانی و کپاهی ۱۳۸۴: ۵۱ و نجفی ۱۳۷۶: ۴۰). با این حال در ایران معمولاً زمانی به رشد و توسعه صادرات غیر نفتی به ویژه صادرات کشاورزی توجه می‌شود که صادرات نفت خام و درآمدهای حاصل از فروش آن به گونه‌ای دچار رکود شود (رحیمی، ۱۳۸۰: ۱۵). پسته یکی از محصولات عمده صادراتی بخش کشاورزی ایران و ایران بزرگترین صادرکننده این محصول در سطح جهانی است. لازم به ذکر است بر طبق اطلاعات موجود در سالنامه‌های آماری کشور، استان کرمان در سال ۱۳۹۲، ۶۰ درصد از کل تولید پسته ایران را به خود اختصاص داده و تولید پسته خشک خارج استان کرمان از کل تولید کشور تنها ۴۰ درصد می‌باشد. هدف این مطالعه بررسی تأثیر صادرات پسته بر امنیت اقتصادی و اجتماعی استان کرمان با تاکید بر نوسانات نرخ ارز می‌باشد.

جدول شماره (۱): میزان تولید پسته در ایران ۱۳۹۲

منطقه	مقدار (تن)	منطقه	مقدار (تن)
رفسنجان و انار	۳۸/۰۰۰	فارس	۷/۵۰۰
سیرجان	۲۰/۰۰۰	خراسان جنوبی	۴/۰۰۰
کرمان	۱۶/۵۰۰	مرکزی	۲/۰۰۰
زرنند	۱۴/۰۰۰	سمنان	۲/۰۰۰
شهربابک	۷/۰۰۰	سیستان و بلوچستان	۲/۰۰۰
راور	۴/۵۰۰	قزوین	۲/۰۰۰
راین	۱/۰۰۰	اصفهان	۲/۰۰۰
سایر	۱/۰۰۰	قم	۱/۵۰۰
جمع استان کرمان	۱۰۲/۰۰۰	تهران	۲/۰۰۰
خراسان رضوی	۲۰/۵۰۰	سایر	۲/۵۰۰
یزد	۲۰/۰۰۰	جمع استان های خارج از کرمان	۶۸/۰۰۰
جمع کل کشور	۱۷۰/۰۰۰		

ماخذ: انجمن پسته ایران

ادبیات موضوع

عزیزی و یزدانی (۱۳۸۵) در مطالعه خود با هدف بررسی روند صادرات پسته ایران و شناخت استراتژی صادراتی پسته ایران طی سال های ۲۰۰۲-۱۹۷۰ از معیار RCA استفاده نمودند. نتایج حاصل از مطالعه آن ها نشان داد که پسته ایران در طی سال ها مزیت نسبی بالایی دارد. طراز کار (۱۳۸۴) به بررسی اثر تغییرات کوتاه مدت و دراز مدت نرخ ارز بر در دوره ARDL قیمت صادراتی پسته ایران با کاربرد روش خود توضیح با وقفه گسترده پرداخته اند. نتایج بررسی های آن ها نشان می دهد که تغییرات نرخ ارز در دوره زمانی ۱۳۷۶-۱۳۵۹ در کوتاه مدت و دراز مدت مهمترین عامل مؤثر بر قیمت صادراتی توسعه می باشد. محمودزاده و زیبایی (۱۳۸۳) با استفاده از یک مدل تحلیل همجمعی به بررسی عوامل مؤثر بر صادرات پسته پرداختند. آن ها تغییرات نرخ ارز و قیمت واقعی خرده فروشی پسته بر صادرات را تجزیه و تحلیل کرده و نشان دادند که تغییرات نرخ ارز در کوتاه مدت و دراز مدت تأثیر معنی داری در عرضه صادرات پسته ندارد ولی ضریب متغیر قیمت خرده فروشی پسته معنی دار و مثبت است. اعظمزاده شورکی و همکاران (۱۳۹۰)، به بررسی بازار صادراتی پسته ایران پرداختند. آن ها برای بررسی مزیت نسبی کشورهای عمده صادر کننده پسته از شاخص های مختلفی استفاده کرده و نشان دادند که نوسانات در مزیت نسبی صادراتی پسته ایران نشان دهنده

عدم وجود برنامه‌ریزی و هماهنگی به منظور ایجاد یک ثبات در روند مزیت نسبی صادراتی این محصول است. جفره و فرج الهی (۱۳۹۰)، عوامل موثر بر صادرات پسته در ایران را مورد بررسی قرار داده و نشان دادند دو دسته عوامل بر صادرات پسته کشور موثرند، اول: متغیرهای نرخ ارز واقعی، درآمد خارجی و میزان تولید پسته و دوم: متغیرهای بازرگانی و بازاریابی مانند قوانین و مقررات دولتی، حمایت‌های گمرکی، کیفیت محصول و تبلیغات. در زمینه امنیت و نظم نیز مطالعات زیادی انجام شده است که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود: رحیمی (خورشیدوند ۱۳۸۸: ۲۵)، به بررسی نقش مشارکت سازمان‌های مردم نهاد در برقراری نظم و امنیت پرداختند. آن‌ها با شیوه توصیفی نقش اینگونه سازمان‌ها را در ایجاد امنیت مورد مطالعه قرار داده‌اند. عنبری و فیروزجائیان (۱۳۸۸)، به بررسی مشارکت امنیتی و انتظام مشارکتی بررسی تجارب و زمینه‌های مشارکت مردمی در تأمین نظم و امنیت با تأکید بر ایران پرداختند. مقاله آن‌ها بر امکان و ضرورت مشارکت امنیتی و انتظام مشارکتی تمرکز دارد. مقاله آن‌ها با تشریح فضای مفهومی در عبارت مشارکت و امنیت آغاز و تلاش می‌شود از ترکیب این مقولات مفهوم ثالثی تحت عنوان مشارکت امنیتی و انتظام مشارکتی یا غیره ابتکار شود و در اثنای بحث ضمن بررسی اهمیت و تاریخچه موضوع مشارکت امنیتی و انتظامی در جهان و ایران، بر زمینه‌ها و راهکارهای جلب مشارکت مردم در امنیت تأکید می‌شود.

روش شناسی تحقیق

روش تحقیق بکارگرفته شده در این مقاله، روش کتابخانه‌ای است و با استفاده از آمار و اطلاعات مدیریت سازمان جهاد کشاورزی، سالنامه‌های آماری استان و کشور و انجمن پسته ایران در سال‌های مختلف انجام شده است. در این مطالعه سعی شده به روش توصیفی - تحلیلی مباحث امنیت، صادرات و اشتغال مورد بررسی قرار گیرند.

نظم و امنیت

دو خطر بنیادین انسان را از تولد تا مرگ همراهی می‌کند که در قرآن کریم نیز به آن‌ها اشاره شده است: جوع و خوف. گاهی تحول و توسعه زندگی انسان را نیز می‌توان بر پایه تغییرات یا سیاست‌های اجتماعی مربوط به این دو مقوله تحلیل کرد. به عبارت دیگر اقتصاد و معیشت معادل تعبیر اول و امنیت معادل مقوله دوم است. امروزه با تغییر شرایط، مقوله امنیت جایگاه و منزلتی چند جانبه در زندگی انسان و سپس برنامه‌ریزی کشورها یافته است. در گذشته امنیت با بقای جان تعریف می‌شد، جامعه ایمن جامعه‌ای بود که از هجوم اقوام یا عناصر مهاجم در امان بود. در این فضا، امنیت مقوله‌ای نظامی و خشن بود که اقتصاد به مهمترین نیاز انسان یعنی بقا می‌انديشید. اما در جمله امروزین امنیت معنای دیگری یافته است و از خوف و وحشت فراتر رفته و نیازی فرهنگی مدنی تبدیل شده است. در

شاخص‌های جهانی مربوط به کیفیت زندگی، امنیت یکی از مقوله‌های تعیین کننده و موثر به حساب می‌آید. (عنبری و فیروز جانیان، ۱۳۸۸: ۲۶). از نظر تعریف، کشورهای با کیفیت بالای زندگی، از امنیت بالا برخوردارند. برخی از کشورهای در حال توسعه از ناامنی در بسیاری از حوزه‌های زندگی رنج می‌برند. برای مثال در بخش اقتصاد، سرمایه‌گذاران در مناطقی که امنیت کافی ندارند سرمایه‌گذاری نمی‌کنند، یا در کشورهایی که دائماً درگیر جنگ داخلی هستند سرمایه‌گذاری اقتصادی نیز در حداقل خود باقی می‌ماند (عنبری و فیروزجانیان، ۱۳۸۸: ۵۲ و رحیمی خورشیدوند، ۱۳۸۸: ۶۱).

بخش کشاورزی و اشتغال

بخش کشاورزی یکی از بخش‌های اصلی فعالیت‌های اقتصادی در کشور است که به رغم مزیت‌های نسبی اقتصادی چشمگیر آن، از حیث توسعه اشتغال معمولاً بخشی فروکاهنده و دارای محدودیت‌های جدی ارزیابی می‌شود. در بخش صنعت، به دلیل ویژگی‌های خاص آن و فراهم بودن زیرساخت‌های مناسب‌تر، ایفای نقش کارآفرینی با سهولت بیشتری صورت می‌گیرد. ولی در بخش کشاورزی، به دلیل برخورداری آن از ویژگی‌های عکس صنعت، روند کارآفرینی با دشواری و کندی بیشتری پیش می‌رود بویژه آنکه در برخی مناطق کشور، که به دلیل شرایط طبیعی و اقلیمی و کیفیت نامطلوب منابع، محدودیت‌های بیشتری بر فرآیند تولید کشاورزی تحمیل می‌شود، در وضعیت طبیعی، سطح بالقوه مساعد برای توسعه کارآفرینی از متوسط عمومی کشور نیز پایین‌تر است. با این حال و به رغم آن که بخش‌های مهمی از کشور به لحاظ اقلیمی و آب و هوایی تناسب چندانی با الزامات توسعه کشاورزی ندارد اما محدودیت‌های خاص توسعه صنعتی در شرایط موجود کشور رجوع به بخش کشاورزی را به منظور حل دست کم موقتی بحران اشتغال اجتناب ناپذیر ساخته است. اما باید گفت که توسل به توسعه بخش صنعت در حال حاضر با محدودیت‌های چندی روبه روست که اهم آن‌ها عبارت است از: پرهزینه بودن، نیاز به نیروی کار آموزش دیده و ماهر، مشکلات ورود به بازارهای جهانی و توجه به مسائل مرتبط با کیفیت محصولات صنعتی و ترجیحات مصرف کنندگان و محدودیت‌های تأمین خدمات شهری امروزه در سرتاسر جهان تأمین خدمات شهری برای این قبیل شهرها یکی از پیچیده‌ترین فرایندها و یکی از پرهزینه‌ترین وظایفی است که پیش روی دولت‌ها قرار دارد. در کشور ما نیز مسئله تأمین خدمات شهری برای جمعیت شهرنشین، با توجه به الگوی توزیع جمعیت و مسائل مرتبط با گسترش انفجاری شهرها و همچنین مهاجرت‌های از روستا به شهر و رشد مهارناپذیر شهرنشینی، یکی از بحران‌آفرین‌ترین مسائل اجتماعی موجود ارزیابی می‌شود. ارزانت‌ترین و باصرفه‌ترین راه برای گسترش فرصت‌های اشتغال در کشور استفاده از ظرفیت‌های موجود در بخش خدمات است. این راهی است که در دو دهه گذشته عمدتاً به صورت طبیعی و خودانگیخته در پیش گرفته شده است اما واقعیت آن است که در شرایط نبود فعالیت‌های

تولیدی کارآمد، گسترش بخش خدمات فقط به صورت مشاغل کاذب و انگلی امکان پذیر است که این خود نشان خاص اقتصادهای ناسالم به شمار می آید. گسترش این گونه مشاغل به همان اندازه که معلول ساختار ناسالم نظام اقتصادی است عامل پایدارسازی این نوع ساختار و ناسالم تر سازی شرایط اقتصادی نیز هست. سرانجام مناسب ترین و عمل گرایانه ترین راه برای گسترش فرصت های اشتغال دست کم در کوتاه مدت و به مثابه یک ساز و کار موقتی در شرایط دوران گذار بهره گیری از ظرفیت های استفاده نشده یا کمتر استفاده شده بخش کشاورزی است. توسعه اشتغال کشاورزی در شرایط ایران به مثابه سیاستی کارکردی برای حل مسئله بیکاری، دست کم تا زمان ایجاد ظرفیت های لازم در سایر بخش های اقتصاد، گزینه ای اجتناب ناپذیر است. مطالعات نشان می دهد که بخش کشاورزی می تواند، موقتاً و دست کم تا زمان حل قطعی بحران اشتغال، قسمت مهمی از فرصت های اشتغال مورد نیاز جوامع در حال توسعه را تأمین کند و وظیفه اشتغال آفرینی برای بخش مهمی از بیکاران جامعه را به عهده گیرد (هوشمند و همکاران، ۱۳۸۹، زاهدی، ۱۳۸۳ و ۱۳۸۲، مایر و دادلی، ۱۳۶۸ و وب، ۱۹۹۵).

صادرات و نرخ ارز

نوسانات نرخ ارز به ریسک ناشی از تغییرات غیرمنتظره نرخ ارز تعبیر می شود، که یکی از محدودیت های اصلی در سر راه تجارت محصولات کشاورزی است. در اصل نوسانات این متغیر ناشی از شوک های مختلف اقتصادی است، که بر نرخ اسمی ارز و سطح قیمت های داخلی اثر می گذارد و به این ترتیب نرخ واقعی ارز را دچار بی ثباتی می کند. بر اساس مبانی نظری، این نوسانات به صورت مستقیم باعث ایجاد نااطمینانی و افزایش هزینه ها خواهند شد و به صورت غیرمستقیم بر تخصیص منابع و سیاست های دولت تأثیر گذار خواهد بود. بر اساس مطالعات مختلف نوسانات نرخ ارز علاوه بر تأثیر مستقیم بر فعالیت های تجاری از طریق افزایش نااطمینانی به قیمت ها و همچنین تغییر مسیر تهیه منابع از خارجی به داخلی، بر جریان تجارت تأثیر گذار خواهد بود. نوسانات نرخ ارز در عملکرد اقتصادی کشور نقش اساسی دارند. از این رو، برای بررسی تأثیر نوسانات نرخ ارز بر رشد تولید و تقاضای کشور، قضاوت در مورد مقدار مطلوب این نوسانات، امری اجتناب ناپذیر می باشد (از ترک، ۲۰۰۶، سان و همکاران، ۲۰۰۲، کوت، ۱۹۹۴، چن، ۲۰۰۹، ادیر، ۱۹۷۳).

استان کرمان

استان کرمان از نظر تقسیم بندی های اقلیمی جزو اقلیم نیمه خشک بیابانی گرم محسوب گردیده است. این استان در محل تلاقی رشته کوه های مرتفع زاگرس و مرکزی ایران واقع شده است و عرض این کویر کرمان را از سیستان و بلوچستان جدا می کند. این تلاقی

استثنایی بین بلندی و پستی، بین ناحیه کوهستانی و کویری بین گرمی و سردی ویژگی‌های محیطی کم نظیر و اوضاع طبیعی خاصی را به وجود آورده است که در کمتر منطقه‌ای از فلات استثنایی ایران می‌تواند مشاهده کرد. استان کرمان یکی از فقیرترین استان‌های ایران از نظر منابع آب‌های سطحی و زیرزمینی محسوب می‌گردد (سالنامه آماری استان). منابع آب زیرزمینی نقش اصلی را در تأمین آب کشاورزی استان دارد. استان کرمان دارای رودخانه‌های متعدد است که بعضی از آن‌ها دائمی و تعدادی نیز فصلی می‌باشد. عمده کالاهای صادراتی استان عبارتند از: مصنوعات مسی، پشم و کرک، رنگ و رزین، تایلر و تیوپ، روغن و گریس کاشی و سرامیک، پی وی سی، لوازم برقی، قطعات وسایل نقلیه، پروپیلن، سایر کالاهای صنعتی محصولات شیمیایی و اشیاء پلی اتیلن. پسته و مغزپسته، بادام و مغز بادام، خرما، زعفران، میوه‌های خشک، انواع تخمه، انواع گیاهان دارویی، سرکه و انواع ترشی، گلاب، سایر مواد غذایی، کشمش، محصولات جالیزی و تخم گشنیز، محصولات معدنی و سنگ‌های ساختمانی، کارشده فرش دستباف و صنایع دستی و مزیت‌های استانی در بخش کشاورزی عبارتند از: - رتبه اول کشوری در تولید خرما- رتبه اول کشوری در تولید پسته- رتبه سوم کشوری در تولید مرکبات- رتبه چهارم کشوری در تولید محصولات باغی.

جدول شماره(۱): آمار صادرات گمرکات استان طی سال‌های ۱۳۸۵ لغایت ۱۳۸۷

درصد تغییرات		سهم استان از کل صادرات کشور (%)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزارتن)	صادرات
ارزش	وزن				
۳۰/۴	۳۴/۱	۵/۴	۱۶۶/۷	۷۰۳/۵	۱۳۸۵
۶/۵	-۷/۲	۴/۹	۷۴۹/۴	۱۵۴/۷	۱۳۸۶
-۴۱/۱	-۲۸/۴	۲/۶	۴۴۱/۷	۱۱۰/۷	۱۳۸۷

ماخذ: مرکز آمار ایران

بحث و نتیجه گیری

تنوع اقلیمی کشور و امکانات تولید همزمان انواع محصولات گرمسیری و سردسیری و مدیریت‌های نوعی مزیت نسبی تولیدی بر مبنای قابلیت صادراتی و حضور در بازارهای جهانی به بخش کشاورزی بخشیده است. این قابلیت به معنای ظرفیت ارزآوری، کارآفرینی و اشتغال‌زایی بخش است که بخصوص با توجه به محدودیت‌های مربوط به عدم قابلیت رقابت تولیدات صنعتی کشور در بازارهای جهانی باید به طور جدی مورد توجه قرار گیرد. محل استقرار قسمت عمده شاغلان کشاورزی، مناطق روستایی است. لذا توسعه اشتغال کشاورزی می‌تواند از روند شدید مهاجرت روستاییان به شهرها بکاهد که این فرایند به نوبه خود هزینه‌های هنگفت تأمین خدمات شهری را، که یکی از موانع جدی هدایت منابع مالی به سوی فعالیت تولیدی است، کاهش می‌دهد و از حاشیه نشینی و افزایش بزه‌کاری‌های بکاهد. قابلیت تکاثری کارآفرینی و اشتغال‌زایی در بخش کشاورزی استان کرمان، در صورتی که بخش کشاورزی از سرمایه‌گذاری مطلوب و بیشتری برخوردار شود و فعالیت‌های کارآفرینی

مبتنی بر کشاورزی پیشرفته و مکانیزه آن چنان که بایسته و امکانپذیر است در آن گسترش یابد، با توجه به نیاز این بخش به فعالیتهای صنعتی و خدماتی پسین و پیشین وابسته به این فعالیتهای، زنجیره‌های طولانی و مفید از مجموعه این قبیل فعالیتهای وابسته نیز یا پدید می‌آید و اشتغال به نحو درخور توجهی افزایش می‌یابد. توسعه اشتغال کشاورزی فرصتهای برابتری را برحسب ظرفیتهای طبیعی بالقوه و مزیت‌های نسبی ایجاد شدنی در مناطق از حیث دسترسی به اشتغال‌های نوین و فرصتهای کسب درآمد در اختیار همه این گروه‌های قومی و فرهنگی قرار خواهد داد. بحران بیکاری و پیامدهای اجتماعی آن نه راه حل‌های فوری دارد و نه محو همه جانبه، یکپارچه و کوتاه مدت آن‌ها امکانپذیر است. اما می‌توان گفت که با شناخت دقیق تفاوت‌هایی که از لحاظ مزیت‌های نسبی اشتغالیابی میان بخش‌های اصلی فعالیتهای اقتصادی در کشور وجود دارد و نیز با توجه به ظرفیتهای و محدودیتهای هر یک از بخش‌ها از حیث کارآفرینی، جلب و جذب سرمایه، سطح آموزش‌های مورد نیاز برای فعالیتهای حرفه‌ای، امکانات دسترسی به نیروی انسانی و ظرفیتهای ادغام در بازارهای جهانی و همچنین میزان بهره‌برداری از عوامل و منابع پایه‌ای تولید، بتوان به تصمیم‌سازی‌های مؤثر و مفیدی برای مقابله با این بحران دست یافت و به سوی رفع تدریجی و گام به گام آن و کاهش جرم و بی‌نظمی اجتماعی حرکت کرد. بخش کشاورزی یکی از بخش‌های پر ظرفیتی است که تاکنون آنطور که شایسته است از این حیث مورد توجه و حمایت قرار نگرفته و به ظرفیتهای آشکار و پنهان آن برای توسعه موقتی اشتغال توجه جدی نشده است. بخش کشاورزی ماهیتاً ارز بر نیست اقدام مهم دیگر مقابله با محدودیتهای بخش کشاورزی در زمینه توسعه اشتغال از طریق فراهم ساختن شرایط کاهش مخاطرات سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی است. این اقدام می‌تواند انگیزه‌های بیشتری برای جذب سرمایه به بخش کشاورزی فراهم سازد. همچنین باید ذکر شود که با تنزل ارزش پول رایج کشور، قیمت کالاهای خارجی نسبت به کالاهای داخلی، گران‌تر می‌شود و رقابت بین‌المللی بهبود می‌یابد. نتیجه نهایی می‌تواند بهبود فعالیتهای اقتصادی باشد. به بیان دیگر، در اثر کاهش ارزش پول داخلی، مخارج از کالاهای خارجی به کالاهای داخلی تغییر جهت می‌دهند. ساختارگرایان جدید، بر اثر انقباضی تنزل ارزش پول بر اقتصاد تأکید دارند به عبارت دیگر کاهش ارزش پول به کاهش تولید می‌انجامد با کاهش ارزش پول، قیمت کالاهای صادراتی سقوط می‌کند، ولی از سوی دیگر، قیمت کالاهای وارداتی رو به افزایش می‌گذارد. در شرایطی که بازرگانی خارجی در توازن و رابطه مبادله بدون تغییر است، تغییرات قیمتی همدیگر را خنثی می‌کنند، ولی وقتی واردات بر صادرات فزونی یابد، نتیجه نهایی با کاهش درآمد واقعی کشور همراه می‌شود در کشورهای صادرکننده نفت از جمله ایران (و استان کرمان در صادرات پسته) که تقاضای کل نسبت به کاهش ارزش پول دارای واکنش ضعیف است و اقلام صادراتی با دلار قیمت‌گذاری می‌شوند، کاهش ارزش پول می‌تواند به موقعیت انقباضی منتهی شود با بهبود

ارزش پول داخلی (کاهش نرخ ارز) از خالص صادرات کاسته شده و هزینه‌های تولید سقوط می‌کنند. اگر نرخ ارز نوسانات شدیدی داشته باشد، صادرکنندگان و واردکنندگان در هنگام عقد قرارداد در مورد درآمد حاصل از صادرات و نیز هزینه‌ی واردات به پول داخلی تصور چندان دقیقی نخواهند داشت. بررسی روند صادرات پسته ایران نشان می‌دهد که میزان صادرات از سال ۱۳۶۳ به بعد سیر صعودی داشته است.

بر اساس بررسی‌های انجام شده در سال‌های اخیر، این تهدید وجود دارد که چنانچه تمهیدات لازم در جهت بازاریابی صحیح در صحنه بین‌المللی برای پسته ایران صورت نگیرد، سهم ایران در تولید و صادرات از بازار جهانی پسته کاهش یابد. (جدول شماره ۳ و ۴) به طوری که میزان صادرات پسته از ۱۴۰/۶۰۰ تن در سال ۲۰۰۶ به ۱۱۵۰۰۰ تن در سال ۲۰۱۱ کاهش یافته است.

جدول شماره (۳): میزان تولید پسته خشک با پوست (به هزار تن) در کشورهای مختلف

تولید سال کشور	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱
ایالات متحده	۱۰۷/۹۵۵	۱۸۸/۶۹۴	۱۲۶/۱۰۰	۱۶۱/۰۲۵	۲۳۶/۷۷۵	۲۰۳/۱۵۰
ایران	۲۱۰/۰۰۰	۲۵۰/۰۰۰	۹۰/۰۰۰	۱۸۴/۰۰۰	۲۱۶/۰۰۰	۱۶۰/۰۰۰
ترکیه	۱۰۰/۰۰۰	۴۰/۰۰۰	۸۵/۰۰۰	۳۸/۰۰۰	۱۱۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰
سوریه	۵۲/۰۰۰	۶۰/۰۰۰	۷۰/۰۰۰	۶۲/۰۰۰	۶۵/۰۰۰	۶۵/۰۰۰
۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا	۹/۲۰۰	۱۳/۰۰۰	۱۱/۲۰۰	۱۱/۲۰۰	۱۰/۷۰۰	۱۰/۰۰۰

ماخذ: انجمن پسته ایران

جدول شماره (۴): میزان صادرات پسته خشک با پوست (به هزار تن) در کشورهای مختلف

صادرات سال کشور	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱
ایران	۱۴۰/۶۰۰	۱۳۶/۳۰۰	۷۶/۵۰۰	۱۲۹/۶۰۰	۱۶۲/۲۵۰	۱۱۵/۰۰۰
ایالات متحده	۷۲/۶۳۰	۱۱۷/۱۳۰	۱۳۰/۲۰۰	۱۲۲/۷۰۰	۱۳۸/۱۹۰	۱۶۰/۰۰۰
سوریه	۱۰/۰۰۰	۱۰/۰۰۰	۸/۰۰۰	۸/۰۰۰	۱۰/۰۰۰	۱۰/۰۰۰
۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا	۱/۱۷۵	۱/۳۲۵	۱/۳۵۰	۱/۸۵۰	۱/۶۷۵	۱/۵۰۰
ترکیه	۵/۰۰۰	۳/۴۰۰	۴/۴۰۰	۰/۳۵	۱/۰۰۰	۰/۷

ماخذ: انجمن پسته ایران

به عبارت دیگر، افزایش نرخ ارز (کاهش ارزش پول) تولید و صادرات (صادرات پسته) را تحت تأثیر قرار داده و بر اشتغال بخش کشاورزی بخصوص بخش کشاورزی استان با توجه به سهم آن در تولید و صادرات پسته و نهایتاً امنیت اقتصادی و اجتماعی تأثیر منفی خواهد گذاشت. بنابراین می‌توان پیشنهاد کرد جهت افزایش امنیت اجتماعی و اقتصادی استان و کل کشور باید از نوسانات و افزایش نرخ ارز کاست تا با ایجاد یک محیط امن اقتصادی، زمینه سرمایه‌گذاری بیشتر و اشتغال بیشتر فراهم شود. زمانی که سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی استان و اشتغال در این بخش و نواحی روستایی بیشتر شود، مهاجرت از روستاهای استان به شهر کرمان کمتر شده و با کاهش حلی نشینی‌ها و حاشیه‌نشینی‌ها از بزه‌کاری اجتماعی کاسته و بر امنیت اقتصادی و اجتماعی استان افزوده خواهد شد. بنابراین برای کاهش بی‌نظمی‌های اجتماعی و افزایش امنیت استان پیشنهاد می‌شود از طریق زمینه‌سازی ایجاد و افزایش اشتغال در همه بخش‌ها از جمله بخش کشاورزی امنیت اقتصادی افراد جامعه را افزایش داد تا افزایش امنیت اقتصادی منجر به افزایش امنیت اجتماعی گردد.

منابع

- اعظم زاده شورکی، مهدی، محمود گردی، رحیم، خلیلیان صادق و مرتضوی سید ابوالقاسم (۱۳۹۰): بررسی بازار صادراتی پسته ایران. تحقیقات اقتصاد کشاورزی، جلد ۳، شماره ۳، ص ۱۱۶-۱۰۱.
- انجمن پسته ایران.
- ترکمانی، جواد و طراز کارف محمدحسن (۱۳۸۴): اثر تغییرات نرخ ارز بر قیمت صادرات پسته: کاربرد روش خودتوضیح با وقفه گسترده (ARDL). اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال سیزدهم، شماره ۴۹، ۹۵-۴۹.
- جفره، منوچهر و فرج الهی، گلناز (۱۳۹۰): تحلیلی بر عوامل موثر بر صادرات پسته در ایران، فصلنامه علوم اقتصادی، سال دوم، شماره ۶.
- رحیمی خورشیدوند (۱۳۸۸). بررسی نقش مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد (N.G.O) در برقراری نظم و امنیت. دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، سال ششم، شماره ۲۵. ص ۳۰-۴۴.
- رحیمی، حمید (۱۳۸۰): بررسی تأثیر تغییرات نرخ ارز بر قیمت صادرات و تراز تجاری، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.
- زاهدی مازندرانی، محمدجواد (۱۳۸۳): ضرورت‌های کارکردی توسعه اشتغال در بخش کشاورزی. اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال دوازدهم، شماره ۴۵.
- زاهدی، محمدجواد (۱۳۸۲): توسعه و نابرابری، انتشارات مازیار، تهران.
- سالنامه‌های آماری استان کرمان و مرکز آمار ایران.
- عنبری موسی، فیروزجائیان علی اصغر (۱۳۸۸): مشارکت امنیتی و انتظام مشارکتی بررسی تجارب و زمینه‌های مشارکت مردمی در تأمین نظم و امنیت (با تأکید بر ایران): فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره دوم، سال دوم، ص ۵۹-۹۳.

- عزیزی، جعفر و یزدانی، سعید (۱۳۸۵)؛ بررسی بازار صادراتی سیب ایران با تاکید بر اصل مزیت نسبی صادرات، مجله پژوهش و سازندگی، ۱۹، ۱۵۵-۱۴۵.
- ماندل، رابرت (۱۳۷۷)؛ چهره متغیر امنیت ملی، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- مایر جرالد و دادلی سیرز (۱۳۶۸)؛ پیشگامان توسعه، ترجمه سید علی اصغر هدایتی و علی یاسری، انتشارات سمت تهران.
- محمود زاده، مجید و زیبایی، منصور (۱۳۸۳)؛ بررسی عوامل موثر بر صادرات پسته ایران، یک تحلیل همجمعی، اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال سیزدهم، شماره ۴۶، ۱۵۸-۱۳۷.
- هوشمند، محمود، دانش نیا، محمد، عبداللهی زهرا و اسکندری پور، زهره (۱۳۸۹)؛ عوامل موثر بر صادرات غیر نفتی ایران، مجله دانش و توسعه، سال هفدهم، شماره ۳۴.
- Cote A(1994). Exchange Rate Volatility and Trade: a survey. Working paper 94-5, Bank of Canada.
- Chen L(2009). The Effect of Chains RMB Exchange Rate Movement on Its Agricultural Export: A case study of export to Japan. International Association of Journal Economists Conference. Beijing. China 16-22.
- Ethier W (1973). International trade and forward exchange market. American Economic Review. 63: 494-503.
- Ozturk I(2006). Exchange Rate Volatility and Trade: a Literature Survey. Journal of Applied Econometrics and Quantitative Studies 3: 85-102.
- Tajiani, H and Kopahee, M. (1384). Estimate of supply and Demand Export Function of Saffron for Iran, Vol 36, No, 3, PP. 573-580.
- Webb, Patrick (1995). Employment programs for food security in rural and urban Africa: Experiences in Niger and Zimbabwe, in ibid.

